

FI Dnr 13-6297

Finansinspektionen
Box 7821
SE-103 97 Stockholm
[Brunnsgatan 3]
Tel +46 8 787 80 00
Fax +46 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Förslag till föreskrifter och allmänna råd om viss verksamhet med konsumentkrediter – motivering samt behovs- och konsekvensanalys

Sammanfattning

Med anledning av den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter som förväntas träda i kraft den 1 juli 2014 föreslår Finansinspektionen nya föreskrifter och allmänna råd om viss verksamhet med konsumentkrediter. Syftet med det nya regelverket är främst att motverka överskuldssättning hos konsumenter.

Den mest centrala delen av förslaget innehåller de krav som Finansinspektionen anser måste vara uppfyllda för att verksamheten ska vara sund. Föreskriftsförslaget omfattar i denna del bland annat krav på att företaget ska fastställa interna regler för kreditgivningen, krav på att företaget ska dokumentera kreditärendena och krav på att företaget har rutiner för uppföljning och hantering av förfallna krediter. Förslaget innehåller också ett förbud mot vissa typer av rörliga ersättningar, förbud mot avgifter vid förlängning av en kredits löptid, samt krav på att företagen ska ha en extern revisor och rutiner för klagomålshandling. Finansinspektionen föreslår däremot i nuläget inte att ett räntetak införs som en del av sundhetskravet eftersom en sådan reglering enligt Finansinspektionens bedömning inte nödvändigtvis medför en minskad överskuldssättning hos konsumenter.

Utöver de krav som ska vara uppfyllda för att verksamheten ska kunna anses sund innehåller föreskrifterna även bestämmelser om vilka uppgifter som företaget ska lämna till Finansinspektionen när det ansöker om tillstånd. Det föreslås även att de företag som omfattas av föreskrifterna ska rapportera uppgifter till Finansinspektionen kvartalsvis.

Föreskrifterna föreslås börjar gälla den 1 juli 2014.

Innehåll

SAMMANFATTNING	1
1 UTGÅNGSPUNKTER	3
1.1 MÅLET MED REGLERINGEN	3
1.2 NUVARANDE OCH KOMMANDE REGELVERK	3
1.3 REGLERINGSALTERNATIV	4
1.4 RÄTTSLIGA FÖRUTSÄTTNINGAR	4
1.5 ÄRENDETS BEREDNING	4
2 FINANSINSPEKTIONENS FÖRSLAG TILL FÖRESKRIFTER OCH ALLMÄNNA RÅD FÖR VISS VERKSAMHET MED KONSUMENTKREDITER	4
2.1 MOTIVERING OCH ÖVERVÄGANDEN	5
2.1.1 <i>Ansökans innehåll</i>	5
2.1.2 <i>Sundhet i verksamhet med konsumentkreditgivning</i>	6
2.1.2.1 Interna regler för kreditgivning	7
2.1.2.2 Redogörelse för företagets rutin gällande kreditprövning	8
2.1.2.3 Dokumentationskravet.....	8
2.1.2.4 Uppföljning av kreditärende.....	9
2.1.2.5 Hantering av förfallna krediter	9
2.1.2.6 Inga avgifter vid förlängning av kredit.....	10
2.1.2.7 Inga ersättningar som beror på lämnade krediter	11
2.1.2.8 Syftet med lämnad kredit.....	11
2.1.2.9 Krav på revisor.....	11
2.1.2.10 Klagomålshantering.....	12
2.1.2.11 Räntetak	12
2.1.3 <i>Rapportering av uppgifter</i>	14
3 FÖRSLAG TILL FÖLJDÄNDRINGAR I ANDRA FÖRESKRIFTER OCH ALLMÄNNA RÅD	14
3.1 FÖLJDÄNDRINGAR I FFFS 2009:3 OCH FFFS 2009:1	14
4 FÖRSLAGETS KONSEKVENSER	14
4.1 KONSEKVENSER FÖR FÖRETAGEN.....	14
4.1.1 <i>Berörda företag</i>	14
4.1.2 <i>Konsekvenser vid ansökningstillfället</i>	15
4.1.2.1 Interna regler för kreditgivning	16
4.1.2.2 Rutin för kreditprövning och krav på dokumentation	16
4.1.2.3 Skyldighet att följa upp lämnade krediter	17
4.1.2.4 Rutiner för indrivning och avbetalningsplan	17
4.1.2.5 Förbud mot avgifter vid förlängning.....	17
4.1.2.6 Förbud mot vissa rörliga ersättningar	17
4.1.2.7 Syftet med lämnade krediter.....	18
4.1.2.8 Revision	18
4.1.2.9 Klagomålshantering.....	18
4.1.3 <i>Konsekvenser för företagen under tillsyn</i>	18
4.2 KONSEKVENSER FÖR SAMHÄLLET OCH KONSUMENTERNA	19
4.3 KONSEKVENSER FÖR FINANSINSPEKTIONEN	20

1 Utgångspunkter

1.1 Målet med regleringen

Regeringen har överlämnat en proposition till riksdagen med förslag till en ny lag om viss verksamhet med konsumentkrediter (prop. 2013/14:107). Lagen förväntas träda i kraft den 1 juli 2014. Enligt den nya lagen föreskrivs en tillståndsplikt för sådana företag som lämnar eller förmedlar krediter till konsumenter och inte redan har tillstånd från Finansinspektionen som exempelvis bank, betalningsinstitut, e-pengainstitut eller kreditmarknadsbolag. Bakgrunden till den nya lagstiftningen är att överskuldsättningen hos konsumenter ökar kraftigt vilket bland annat anses bero på att det funnits brister i hur de aktörer som ger krediter till konsumenter agerat. Genom att göra verksamheten tillståndspliktig och bland annat ställa krav på att verksamheten ska vara sund vill regeringen komma till rätta med problemet. Den nya lagen innehåller bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att utfärda föreskrifter i flera avseenden. Finansinspektionen förväntas få bemyndigande att föreskriva om bland annat hur kravet på sundhet kan uppfyllas.

Målet med de föreskrifter och allmänna råd som Finansinspektionen föreslår är att ge vägledning om vad en ansökan om att driva viss verksamhet med konsumentkrediter ska innehålla och på det sättet säkerställa att de företag som auktoriseras uppfyller lagens krav. Föreskrifterna preciserar och utvecklar även de krav som ställs i verksamheten för att motverka osund konsumentkreditgivning och för att motverka och stävja överskuldsättningen hos konsumenter och därmed uppnå syftet med lagstiftningen.

1.2 Nuvarande och kommande regelverk

Det finns redan i dag regler som berör kreditgivning som ges till konsumenter. Kreditinstitut som lämnar krediter till konsumenter omfattas exempelvis av de regler som finns i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse (LBF). De omfattas även av Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2011:41) om krediter i konsumentförhållanden.

De flesta företag som lämnar konsumentkrediter utan att vara kreditinstitut omfattas i dag av en anmälningsplikt enligt lagen (1996:1006) om anmälningsplikt avseende viss finansiell verksamhet (AnmL). De anmälningspliktiga företagen omfattas emellertid inte av de ovannämnda allmänna råden. Såväl kreditinstitut som övriga företag som lämnar krediter till konsumenter måste dock följa de bestämmelser som finns konsumentkreditlagen (2010:1846).

I samband med att den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter börjar gälla upphör anmälningsplikten enligt AnmL för de företag som träffas av den nya lagen, och ersätts av ett krav på tillstånd. Konsumentkreditlagen kommer dock fortfarande att gälla för dessa företag. Det är Konsumentverket och inte Finansinspektionen som utövar tillsyn över konsumentkreditlagen när det gäller dessa företag. Konsumentverket kommer från och med den 1 april

2014 ha utvidgade möjligheter att ingripa mot företag som brister i den kreditprövning företagen är skyldiga att göra enligt konsumentkreditlagen (se prop. 2013/14:34).

1.3 Regleringsalternativ

Som nämnts ovan är en bidragande orsak till den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter att det funnits brister i hur de aktuella företagen skött sin kreditgivning. Den typ av krediter det är fråga om är i regel förenade med aggressiv marknadsföring, en hög effektiv ränta till följd av att en viss fast avgift tas ut och att lånen löper på kort tid (se prop 2013/14:107 s 22). Eftersom det ofta är den typen av krediter som medför överskuldssättning hos konsumenter behöver området regleras ytterligare. Mot bakgrund av att den nya lagen i stor utsträckning innehåller rambestämmelser, exempelvis när det gäller kravet på sund rörelse, behövs det föreskrifter på en mer detaljerad nivå för att uppnå syftet med regleringen. En mer detaljerad reglering underlättar även för företagen genom att de på ett mer ingående sätt får kännedom om vilka krav som Finansinspektionen ställer på verksamheten. Det är vidare i konsumenternas intresse att det finns ett klart och tydligt regelverk för att de ska få kännedom om sina rättigheter på ett rättsäkert sätt. Mot denna bakgrund anser Finansinspektionen att lagen bör kompletteras av föreskrifter snarare än allmänna råd eller överenskommelser inom branschen.

1.4 Rättsliga förutsättningar

Bemyndiganden finns i 34 § i den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter. Där anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilket innehåll en ansökan om att driva viss verksamhet med konsumentkrediter ska innehålla, vilka uppgifter och upplysningar företag under Finansinspektionens tillsyn ska lämna, avgifter, samt hur företag kan driva rörelsen på ett sätt som är sunt.

Finansinspektionen har vid utarbetandet av föreskrifterna utgått från att myndigheten kommer att få bemyndigande från regeringen att meddela föreskrifter på de områden som angetts ovan.

1.5 Ärendets beredning

Arbetet med förslaget till föreskrifter och allmänna råd om viss verksamhet med konsumentkrediter påbörjades hos Finansinspektionen i juni 2013. Under arbetets gång har Finansinspektionen haft samrådsmöten med Konsumentverket.

2 Finansinspektionens förslag till föreskrifter och allmänna råd för viss verksamhet med konsumentkrediter

Föreskrifterna är indelade i kapitel och reglerar följande:

- 1 kap. tillämpningsområdet.
- 2 kap. vad en ansökan om att driva viss verksamhet med konsumentkrediter ska innehålla
- 3 kap. uppgifter för ägar- och ledningsprövning
- 4 kap. till Finansinspektionen anmälningspliktiga ärenden
- 5 kap. de rörelseregler företagen måste uppfylla för att anses driva sin verksamhet på ett sätt som är sunt, och
- 6 kap. vilka uppgifter företagen ska rapportera till Finansinspektionen.

De allmänna råden som Finansinspektionen lämnar anger bland annat att företagen bör använda sig av blanketter och formulär som Finansinspektionen kommer att tillhandahålla via sin webbplats, www.fi.se.

2.1 Motivering och överväganden

Nedan redogörs för de överväganden som Finansinspektionen gjort vid utarbetandet av förslaget. Redogörelsen avser främst de bestämmelser som är nya eller speciella på det finansiella området och som specifikt ska gälla för de företag som avser driva viss verksamhet med konsumentkrediter.

2.1.1 Ansökans innehåll

Verksamhetsplan

Finansinspektionen förväntas få bemyndigande att föreskriva om vad en ansökan om tillstånd ska innehålla. För att Finansinspektionen vid prövningen av ett företags ansökan ska kunna bedöma om den tänkta verksamheten kommer att uppfylla lagens och föreskrifternas krav, ska företaget bifoga en verksamhetsplan. Verksamhetsplanen ska innehålla samma uppgifter som ett företag vanligtvis lämnar till Finansinspektionen vid en ansökan. För att Finansinspektionen ska få en ingående förståelse för hur företaget avser att driva verksamheten i relation till kravet på bland annat sundhet, är det särskilt viktigt att det i föreskrifterna anges att företaget i verksamhetsplanen beskriver hur det ska ta emot kreditansökningar från kunder, exempelvis via internet, sms, telefon, på annat sätt som innebär ett distansförhållande eller genom en fysisk närvaro. Det är vidare viktigt att företaget anger ungefär hur lång tid det beräknar att ledtiden är för att lämna krediten samt hur företaget kommit fram till denna uppskattning. Företaget ska även beskriva den avsedda marknaden och målgruppen. För att Finansinspektionen ska kunna bedöma företagets överlevnadsförmåga, och kunna säkerställa att det inte ägnar sig åt finansieringsrörelse enligt LBF, är det även nödvändigt att företaget i sin ansökan informerar om hur det avser att finansiera verksamheten med konsumentkreditgivning.

Redogörelse för sundhet

Den verksamhet som regleras av den nya lagen ska drivas på ett sätt som är sunt. Ett företag som ansöker om tillstånd enligt lagen ska därmed redan vid ansökningstillfället redogöra för hur det avser att uppfylla detta krav. Det ger

Finansinspektionen möjlighet att i ett tidigt skede bedöma verksamhetens sundhet. Det säkerställer vidare att företaget redan från början inrättar rutiner och etablerar en rörelse som är anpassad efter verksamhetens rörelse regler. Vilka krav som företaget måste uppfylla för att verksamheten ska anses sund behandlas närmare i avsnitt 2.1.2 nedan.

Eftersom företagens interna regler vid kreditgivning är det centrala styrdokument som avser att beskriva och styra hur företaget hanterar sina krediter ska även dessa regler bifogas företagens ansökan om tillstånd. Ett företag som avser att driva verksamhet enligt den nya lagen ska alltså redan vid ansökan ha en så pass klar uppfattning om hur det avser att driva verksamheten att det kan fastställa de interna reglerna för kreditgivning.

Åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter kommer också att omfattas av lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (PtL). En förutsättning för att få tillstånd är att det för Finansinspektionen finns skäl att anta att den planerade verksamheten kommer att drivas i enlighet med den föreslagna lagen, men även andra författningar som reglerar företagens verksamhet. Företag som ansöker om tillstånd ska därför bifoga de rutiner och åtgärder som krävs enligt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2009:1) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. För att Finansinspektionen ska kunna göra en bedömning av om företaget genom dessa åtgärder förväntas uppfylla regelverket, är det därutöver nödvändigt att företaget till ansökan även bifogar och redogör för den riskbedömning som åtgärderna är baserade på.

2.1.2 Sundhet i verksamhet med konsumentkreditgivning

De krav som ställs på verksamheten med konsumentkreditgivning anges i 5 kap. i förslaget till föreskrifter. Av bestämmelserna framgår de grundläggande krav som Finansinspektionen anser att företagen alltid måste uppfylla för att verksamheten ska anses som sund. Detta hindrar inte att det kan finnas andra beteenden som inte är reglerade i föreskrifterna men som ändå kan anses som osunda. Ett exempel på detta kan vara att ett företag erbjuder krediter mot en ränta som är så hög att det blir aktuellt med ansvar enligt ockerbestämmelsen i 9 kap. 5 § andra stycket brottsbalken.

En sund kreditgivning till konsumenter är enligt Finansinspektionen en ansvarsfull kreditgivning som sker under kontrollerade former, enligt av företaget fastslagna rutiner, och med möjlighet att inför kreditbeslutet utföra kontroller vilket resulterar i sunda bedömningar. Ytterst är det Finansinspektionens mål att reglerna ska bidra till en minskad överskuldssättning hos konsumenter. En grundsats i Finansinspektionens bedömning av sundhet är därför att krediter som inte på goda grunder kan förväntas återbetalas inom den avtalade tiden är osunda. Avsikten är att reglerna ska ställa sådana krav på företag som lämnar krediter till konsumenter att företagen får goda förutsättningar att lämna krediter som kommer att återbetalas och att företaget därmed kan driva en sund rö-

relse. Reglerna syftar vidare till att motverka att konsumenterna som, trots kraven på kreditgivaren, inte har förmågan att återbetala krediten i tid hamnar i en ännu djupare och svårare skuldsituation. Även kreditgivarens hantering av förfallna krediter är enligt Finansinspektionen ett mått på hur sund verksamheten med kreditgivning är.

2.1.2.1 *Interna regler för kreditgivning*

Finansinspektionen föreslår inledningsvis att det för att verksamheten ska anses sund måste finnas interna regler för företagets kreditgivning som styrelsen fastställt. Genom att det är styrelsen som fastställer reglerna säkerställs att det ytterst är styrelsen som avgör vilken riskaptit verksamheten ska ha. Det gör det även möjligt för styrelsen att ha en god insyn i kreditgivningsverksamheten. Att det finns interna regler för kreditgivningen samlade i ett styrdokument ger även Finansinspektionen ökade möjligheter att utöva tillsyn över företagets kredithantering.

Genom de interna reglerna kan styrelsen på ett tydligt sätt ange för de anställda vilka förutsättningar de ska arbeta utifrån. Det är de interna reglerna som ska styra beslutet om huruvida krediten ska beviljas eller avslås. Avsikten är även att reglerna ska fungera som ett arbetsverktyg och instruktion för de anställda när de handlägger krediter i olika steg.

Finansinspektionen anser att de interna reglerna för kreditgivning är ett viktigt verktyg för att säkerställa att verksamheten med kreditgivning sköts på ett konsekvent och sunt sätt. Det är därför nödvändigt att ställa upp vissa minimikrav som de interna reglerna måste uppfylla. Utöver grundläggande uppgifter som anger vilken risk företagets styrelse är benägen att ta, ska det av reglerna bland annat framgå när och under vilka förutsättningar ett kreditavtal kan ändras under löptiden. Av reglerna ska det även framgå vilka uppgifter om beviljade krediter som ska rapporteras till företagets styrelse. Härigenom kan styrelsen säkerställa att den får ta del av sådan information som är relevant för styrningen av företaget. Avsikten är att styrelsen i ett så tidigt skede som möjligt ska ges möjlighet att med utgångspunkt i de beviljade krediterna kunna begränsa risken om den överstiger den riskaptit som styrelsen har fastställt.

Finansinspektionens allmänna råd om dualitet i de interna reglerna för kreditgivning i samband med kreditbeslut

Finansinspektionen lämnar i anslutning till kravet på interna regler för kreditgivning även allmänna råd. Företaget bör utforma de interna reglerna för kreditgivning på ett sätt som undviker situationer som innebär att kreditbeslut kan fattas av en ensam beslutsfattare. I mindre företag där endast ett fåtal eller enstaka operativa handläggare är verksamma, bör exempelvis automatiserade processer som utför bedömningar av krediten med fastställda parametrar kunna fungera som ett komplement till en i övrigt ensam beslutsfattare.

Principen om en dualitet vid kreditbeslutet syftar till att ta vara på både kreditgivarens och kredittagarens intresse att undvika olämpliga krediter. De interna

reglerna för kreditgivning kan innehålla parametrar som kräver bedömningar av beslutsfattaren. Vid ett sådant kreditbeslut krävs en samlad bedömning av underlaget och syftet med de allmänna råden är att undvika att sådana bedömningar utförs och att beslutet tas av en enskild person som ensam och på eget bevåg kan avgöra utgången i kreditärendet.

2.1.2.2 *Redogörelse för företagets rutin gällande kreditprövning*

För att motverka överskuldssättning hos konsumenter är det av yttersta vikt att företaget som avser att lämna en kredit gör en bedömning av om kredittagaren kommer att kunna återbetala krediten. Att företaget har interna rutiner som möjliggör att en noggrant utförd kreditprövning som tar hänsyn till konsumentens återbetalningsförmåga kan göras är därför nödvändigt för en sund verksamhet.

Bestämmelser om att ett företag som lämnar krediter till konsumenter ska utföra en kreditprövning innan krediten lämnas finns redan i dag i konsumentkreditlagen. Denna lag innehåller även ett förbud mot att bevilja en kredit som en konsument inte har ekonomiska förutsättningar att återbetala. Som nämnts ovan är det Konsumentverket som kommer att ha tillsyn över att de företag som omfattas av den nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter utför kreditprövningar på det sätt som anges i konsumentkreditlagen. Det är därför Konsumentverket som kommer att ha möjlighet att ingripa och sanktionera ett företag som brister i den kreditprövning som företaget är skyldigt att göra enligt den lagen. Konsumentverket har utfärdat allmänna råd om hur en kreditprövning bör utföras i Konsumentverkets allmänna råd (KOVFS 2011:1) om konsumentkrediter.

Det är således inte Finansinspektionen som kommer att utöva tillsyn över att de företag som omfattas av de nya föreskrifterna följer bestämmelserna om kreditprövning i konsumentkreditlagen. I förslaget till nya föreskrifter ställer dock Finansinspektionen krav på att företagen har sådana rutiner på plats som möjliggör att en noggrant utförd kreditprövning kan göras. Det förslaget tar sikte på i denna del är att det i de interna reglerna om kreditgivning finns sådana rutiner för kreditprövningar att kravet på sund verksamhet kan anses vara uppfyllt. Finansinspektionen avser däremot inte genom beslut om tillstånd att godkänna företagets kreditprövning som sådan i förhållande till kraven i konsumentkreditlagen. Det är som framgått Konsumentverkets uppgift att utöva tillsyn och ingripa när resultatet av företagets prövning är undermålig i de enskilda fallen.

2.1.2.3 *Dokumentationskravet*

Utöver att dokumentera underlaget för en kreditprövning tillsammans med kreditbeslutet och kreditavtalet, ska ett företag även löpande uppdatera kreditärendet med den uppföljning som företaget ska göra av krediten. Detta krav på dokumentation syftar bland annat till att underlätta Finansinspektionens tillsyn över företaget.

För att en konsument som lämnar säkerhet för sin kredit ska vara medveten om att den trots att säkerheten tagits i anspråk kan bli återbetalningsskyldig, ska företaget göra en värdering av säkerheten och dokumentera värderingen i kreditärendet. Företaget bör lämpligen informera konsumenten om att det gjorts en sådan värdering av säkerheten. Syftet är att kreditgivaren och konsumenten när de ingår avtal om kredit ska ha samma uppfattning om vad konsumenten utöver säkerheten kan komma att krävas på.

2.1.2.4 *Uppföljning av kreditärende*

Ett viktigt led i verksamhetens sundhet är att företaget följer upp sina lämnade krediter. Uppföljningen syftar till att säkerställa att företaget har god möjlighet att identifiera risker i enskilda lämnade krediter och tidigt kunna justera den uppskattade risken i enskilda kreditärenden. Det är också en fördel för konsumenten att kreditgivaren på ett tidigt stadium kan urskilja ett mönster som förefaller osunt eller som indikerar att företaget missbedömt en kredittagare i den ursprungliga kreditprövningen eller att prövningen har brister. För krediter med kortare löptid innebär uppföljningen för företaget normalt inte några andra åtgärder än att bevaka att räntor, amorteringar och avgifter betalas i tid. Detta eftersom en sådan kredit vanligtvis hinner avslutas innan några större händelser inträffar i kreditärendet. Det kan emellertid krävas att ytterligare åtgärder vidtas vid uppföljningen om företaget under bevakningen identifierar ytterligare problem. Genom att företagen med de nya reglerna åläggs att bevaka och följa upp även korta krediter kan även återkommande och systematiska problem i kreditgivningen upptäckas. Uppföljningen ger således företaget möjlighet att snabbt åtgärda problemen genom att se över de interna reglerna för kreditgivning och företagens kreditprövningsprocess.

För att ge styrelsen insikt i utvecklingen av verksamheten ska företagen följa upp hela den utestående kreditportföljen och löpande rapportera om den till styrelsen. Bestämmelsen syftar till att ge styrelsen möjlighet att med utgångspunkt från antalet nya krediter, kreditbeloppens storlek, produkttyper med mera bilda sig en uppfattning om den förväntade utvecklingen av portföljen för den närmaste framtiden. Det ger vidare styrelsen möjlighet att i ett tidigt skede agera och justera risknivåerna i kreditportföljen när trendutvecklingen avviker från den som styrelsen önskar.

2.1.2.5 *Hantering av förfallna krediter*

Att driva en sund verksamhet med att lämna krediter till konsumenter innefattar att företaget kan hantera de förfallna krediter som uppstår. Företaget ska därför ha rutiner som reglerar hur förfallna krediter ska hanteras och hur företaget under processen informerar och kontaktar konsumenterna. Finansinspektionen kommer att granska rutinerna bland annat vid ansökningstillfället. Bestämmelsen syftar till att det redan vid ingåendet av kreditavtalet ska stå klart för såväl företaget som för konsumenten hur ärendet kommer att hanteras från företagets sida om konsumenten brister i återbetalningsskyldigheten. En konsument som har kunskap om hur kreditgivaren hanterar eventuella betalningspåminnelser, kravbrev, och indrivning kan lättare och i ett tidigare skede und-

vika en ogynnsam situation där konsekvenserna av konsumentens bristande återbetalningsförmåga blir än mer svårhanterlig för denne.

Det är även mot denna bakgrund som ett företag endast ska kunna neka en kredittagare som har en förfallen kredit en avbetalningsplan om det finns godtagbara skäl för det. Godtagbara skäl kan exempelvis vara att kreditgivaren vid kreditavtalets uppkomst varit tydlig med att informera om att avbetalningsplaner inte lämnas av företaget. Bestämmelsen innehåller emellertid inte några krav på vad en avbetalningsplan ska innehålla, eller hur den ska genomföras. Det är därför upp till kreditgivaren att bestämma hur avbetalningsplanen ska utformas. Syftet med bestämmelsen är att kreditgivaren, efter att konsumenten begärt en avbetalningsplan, ska vara skyldig att utvärdera möjligheten att lösa skulden på ett sätt som är acceptabelt för både företaget och konsumenten. Kreditgivaren kan naturligtvis även erbjuda en avbetalningsplan till en konsument som inte betalat sin skuld som det var tänkt, som ett alternativ till att fordran lämnas till indrivning.

2.1.2.6 Inga avgifter vid förlängning av kredit

Om en kredittagare inte kan betala sin kredit vid förfallotidpunkten erbjuder kreditgivare i dag ofta en förlängning av kredittiden som innebär att förfallotidpunkten skjuts fram. Förlängningen är vanligtvis förenad med en förlängningsavgift av varierande storlek. Eftersom konsumenten i dessa situationer inte har förmåga att återbetala krediten, kan kreditgivaren utnyttja trångmålet och erbjuda förlängningen som ett alternativ till indrivning. Att ta ut extra avgifter från kredittagare som inte klarar av att återbetala sin skuld förorsakar en direkt ökning av konsumentens skuldsättning vilket inte ligger inom ramen för en sund verksamhet. Finansinspektionen föreslår därför ett förbud mot extra avgifter och räntor vid förlängning av förfallna och obetalda krediter. Detta syftar till att hindra att en skuldsatt konsument som inte kan återbetala sin skuld inom den avtalade tiden, påtvingas fler kostnader utan att först återbetala sin befintliga skuld. För att förbudet mot extra avgifter inte ska kringgås vid en förlängning får inte heller räntan ändras till en högre räntesats än den företaget erbjuder för motsvarande krediter. Bestämmelsen ger även kreditgivaren ett större incitament att vid kreditbeslutet endast lämna krediter som kreditgivaren vid beslutstillfället antar kommer återbetalas till fullo och i rätt tid eftersom kreditgivaren inte kan få andra intäkter från konsumenter än de kostnader som konsumenten ursprungligen accepterat och planerat för. Alternativen för kreditgivaren vid en förfallen kredit är således att upprätta en avbetalningsplan tillsammans med konsumenten, som minskar skulden, eller lämna fordran för indrivning.

Bestämmelsens andra stycke syftar till att motverka att företaget i stället för att förlänga krediten ger en ny kredit, med möjlighet att fritt ändra villkoren, för att återbetala den förfallna krediten. För att minska överskuldsättningen är det angeläget att företagen vid en förfallen kredit eftersträvar återbetalning före ytterligare betalningar som inte reducerar konsumentens skuld.

2.1.2.7 *Inga ersättningar som beror på lämnade krediter*

Det finns en risk för att bedömningar och beslut i ett kreditärende påverkas om de personer som är inblandade kan få personlig vinning beroende på hur prövningen utfaller. Av den anledningen föreslår Finansinspektionen att vissa provisionsbaserade ersättningar ska förbjudas för de som deltar i processen och kan påverka utfallet i ett kreditärende. Förbudet gäller enbart ersättningar som är baserade på antalet beviljade krediter eller på storleken av de beviljade krediterna. Det är dessa faktorer som Finansinspektionen bedömer ger ett incitament som väsentligt ökar risken för osunda krediter med ökad skuldsättning som följd. Det står dock företagen fritt att erbjuda ersättningar som är provisionsbaserade i förhållande till andra omständigheter som inte kan antas påverka överskuldsättningen hos konsumenter på samma sätt. Rörliga ersättningar som exempelvis baseras på avsaknaden av betalningspåminnelser, betalningsförelägganden eller kreditförluster på lämnade krediter omfattas således inte av förbudet.

2.1.2.8 *Syftet med lämnad kredit.*

En förutsättning för att Finansinspektionens regler ska få verkan på företagen som lämnar krediter är att den fortsatta hanteringen av krediten sker av ett företag under tillsyn. Det finns en risk att företag lämnar en kredit för att omedelbart sälja fordran vidare till företag som inte står under Finansinspektionens tillsyn. Det är Finansinspektionens uppfattning att en grundförutsättning för en sund rörelse i förhållande till konsumentkrediter är att företagen rent faktiskt avser att ägna sig åt den tillståndspliktiga verksamheten fullt ut. En kreditgivare som inte står risken för sin kredit är väsentligt mindre benägen att följa de sundhetskrav som Finansinspektionen föreskriver om. Samtidigt är det en stor inskränkning i företagets handlingsförmåga att förbjuda överlåtelse av kreditfordran.

Mot den bakgrunden föreslås att verksamheter som får tillstånd att lämna krediter till konsumenter enligt den nya lagen ska drivas med ett syfte att behålla krediterna under hela dess löptid. Företag som exempelvis står inför en insolvenssituation måste dock naturligtvis kunna överlåta inestående fordringar. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att företag inte konsekvent överlåter fordringen till företag utanför Finansinspektionens tillsyn och därmed kringgår reglerna om sundhet som avser att skydda konsumenternas intressen.

2.1.2.9 *Krav på revisor*

Rörelsereglerna för finansiella företag innehåller ofta ett krav på revisor. Som exempel kan nämnas 10 kap. 9 § LBF, 3 kap. 9 § lagen (2010:751) om betaltjänster och 3 kap. 5 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden. Ett krav på revisor medför utöver att företagets bokföring granskas även att företagets system och rutiner kontrolleras. Ur såväl ett riskhanteringsperspektiv som sundhetsperspektiv är det lämpligt att företag som ägnar sig åt finansiell verksamhet mot kunder, i synnerhet konsumenter, omfattas av ett krav på revisor. Eftersom endast aktiebolag och ekonomiska föreningar kan beviljas tillstånd

enligt den föreslagna lagen finns redan ett krav på revisor. Bestämmelsen tar alltså sikte på de företag som associationsrättsligt har rätt till undantag från revisorsplikt i aktiebolag.

2.1.2.10 *Klagomålshantering*

Bestämmelsen om klagomålshantering är utformad i enlighet med tidigare utgivna föreskrifter från Finansinspektionen. Motsvarande krav ställs bland annat på kreditinstitut, betalningsinstitut, e-pengainstitut. Mot bakgrund av att företagen som omfattas av de nya föreskrifterna i större utsträckning än andra institut under Finansinspektionens tillsyn riktar sig mot konsumenterna är det motiverat att även dessa företag omfattas av kravet på klagomålshantering. Genom bestämmelsen får företagen en skyldighet, men även en möjlighet, att i ett tidigt skede upptäcka situationer som konsumenterna uppfattar som problematiska. Syftet är att företagen ska upplysas om eventuella problem så att företaget därmed snabbt och enkelt ska kunna åtgärda problemen.

2.1.2.11 *Räntetak*

Finansinspektionen har även övervägt att införa ett så kallat räntetak i föreskrifterna. Ett räntetak kan exempelvis innebära att det anges en övre gräns för vilken effektiv ränta ett företag maximalt får ta ut för den kredit som den lämnar till en konsument. Ett sådant räntetak skulle syfta till att hindra företag från att ta ut avgifter och räntor som kan uppfattas som överdrivet höga och som därför inte bör finnas inom ramen för en sund rörelse.

Ett räntetak skulle utgöra en reglering av priset på en viss typ av konsumentkrediter. För att genom ett räntetak begränsa den frihet som finns i övrigt för två parter att ingå avtal, och den normalt rådande principen om fri prissättning, krävs dock enligt Finansinspektionen att det motstående intresset överväger inskränkningen och att det finns klara indikationer på att en sådan reglering skulle motverka överskuldssättning hos konsumenterna på ett sätt som det föreslagna regelverket annars inte förmår göra.

Inledningsvis kan nämnas att det redan genom exempelvis bestämmelsen om ocker i 9 kap. 5 § andra stycket brottsbalken finns begränsningar avseende vilken ränta eller annan ekonomisk förmån som kan tas ut vid kreditgivning i näringsverksamhet. Den bestämmelsen avser situationen att en kreditgivare tar emot en ränta eller annan ekonomisk förmån som står i uppenbart missförhållande till motprestationen. En motsvarande civilrättslig bestämmelse om ocker finns i 31 § lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (avtalslagen). I sammanhanget kan även nämnas den civilrättsliga möjligheten att jämka oskäligen avtalsvillkor genom att tillämpa 36 § avtalslagen eller 11 § lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden. Att en kreditgivare sätter en ränta som når upp till en sådan nivå att det kan bli fråga om ansvar för brott, att avtalet anses ogiltigt enligt avtalslagen, eller att avtalet kan jämkas på grund av oskälighet får dock anses vara osunt i den nya lagens bemärkelse även utan att detta anges i Finansinspektionens föreskrifter. Frågan för Finansinspektionen är därför om det finns behov av att

reglera vad som kan anses vara osunt höga räntor utan att vara ocker eller oskäliga avtalsvillkor.

Det är i sammanhanget värt att notera att de krediter som normalt lämnas av de företag som träffas av de nya föreskrifterna är kortfristiga lån på förhållandevis låga belopp som utbetalas snabbt. Ofta utgör uppläggningsavgiften en betydligt större del av krediten och återbetalningsskyldigheten än för en kredit som löper under längre tid. Det är därför svårt att enbart utifrån en jämförelse mellan den effektiva räntan för krediter med kort löptid respektive lång löptid göra en bedömning av verksamhetens sundhet. Det kan vidare argumenteras för att såväl höga som låga räntor kan vara sunda beroende på krediten som sådan och dess mottagare. Det regelverket bör säkerställa är därför inte nödvändigtvis att höga räntor inte tas ut, utan främst att rätt krediter ges till rätt kredittagare.

I övriga EU förekommer räntetak för krediter i ett flertal av medlemsstaterna. Enligt en studie utförd under år 2010 på beställning av Europeiska Kommissionen¹ är räntetaken i de olika medlemsstaterna införda på olika sätt och omfattar olika krediter. Därför kan bland annat nivån på räntetaket variera väsentligt, som mest mellan 453 och 5,72 procent i effektiv årsränta. Även om räntetak enligt studien bedöms som den lämpligaste metoden för att minska kreditkostnader framgår samtidigt att räntetak som metod för att minska överskuldssättning bedöms något över måttet ”väldigt liten effekt”. I stället anges ansvarsfull kreditgivning vara den lämpligaste metoden för att minska överskuldssättning.

Prisreglering förekommer och har förekommit i Sverige på andra områden, bland annat inom telemarknaden där det år 1991 infördes ett pristak, elmarknaden efter avregleringen år 1996 och inom postmarknaden när den öppnades för konkurrens år 1993. Gemensamt för områdena kan konstateras att marknaderna innan avregleringarna var illa konkurrensutsatta. Prisregleringar infördes för att skydda kunderna från att aktörer med dominerande ställning utnyttjade sin position i prissättningen.² Det kan i detta sammanhang konstateras att marknaden för krediter till konsumenter är betydligt mer konkurrensutsatt än de ovan nämnda exemplen. Det finns därför en väsentligt mindre risk för att marknaden ska domineras av enskilda aktörer som kan utnyttja konsumenter med högre pris. Till skillnad från de fall som nämns ovan är det i detta fall även fråga om att gå från en situation där verksamheten är oreglerad till en situation där verksamheten regleras och ställs under tillsyn.

Med den nya lagen och Finansinspektionens föreskrifter införs ett regelverk som syftar till att säkerställa att de aktuella företagen driver sin verksamhet på ett sätt som är sunt och därigenom motverkar överskuldssättning hos konsumenter. De nya reglerna träffar företag som i dag inte står under Finansinspektionens tillsyn och det återstår att se vilken effekt reglerna får på deras verksamhet. Mot bakgrund av det som anges ovan anser Finansinspektionen att det inte är

---

¹ Iff/ZEW (2010): Study on interest rate restrictions in the EU, Final Report for the EU Commission DG Internal Market and Services, Project No. ETD/2009/IM/H3/8, Brussels/Hamburg/Mannheim.

² Se exempelvis prop. 1996/97:61 s. 72 f.

självlärt att syftet med det nya regelverket bättre uppnås genom att ett räntetak införs. Finansinspektionen kommer därför i nuläget inte att föreslå att ett räntetak införs som en del av kravet på sundhet. Detta hindrar inte att det kan bli aktuellt att senare överväga ett sådant krav om Finansinspektionen bedömer att det är nödvändigt för att uppfylla syftet med regelverket.

2.1.3 Rapportering av uppgifter

De företag som omfattas av föreskrifterna har som nämnts ovan tidigare inte stått under Finansinspektionens tillsyn. För att Finansinspektionen ska kunna utöva en effektiv tillsyn av företagen är det därmed nödvändigt att Finansinspektionen får in periodisk rapportering från dem. Uppgifterna syftar även till att kunna indikera för Finansinspektionen om verksamheten drivs på ett sunt sätt eller inte.

Det är vidare viktigt att ett företag kommer in med väsentliga ändringar av sin verksamhetsplan eller interna regler för kreditgivning för att Finansinspektionen ska kunna övervaka företagen på ett effektivt sätt.

3 Förslag till följdändringar i andra föreskrifter och allmänna råd

3.1 Följdändringar i FFFS 2009:3 och FFFS 2009:1

Ändringar avseende ägar- och ledningsprövning

I 10 § i den nya lagen anges att bestämmelserna om ägarprövning i kreditinstitut i 14 kap. LBF ska tillämpas för de företag som driver viss verksamhet med konsumentkrediter. De föreskrifter om ägar- och ledningsprövningar som Finansinspektionen utfärdat behöver därför ändras så att de även omfattar sådana företag.

Ändringar avseende åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Av 3 § den nya lagen samt 1 kap. 2 § PtL framgår att företag som driver viss kreditgivning till konsumenter även omfattas av de krav och skyldigheter som ställs i PtL. Det föreslås därför att Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism även ska gälla för företagen som beviljats tillstånd att driva viss verksamhet med kreditgivning till konsumenter.

4 Förslagets konsekvenser

4.1 Konsekvenser för företagen

4.1.1 Berörda företag

De nya föreskrifterna berör de företag i Finansinspektionens register över fysiska och juridiska personer som ägnar sig åt viss finansiell verksamhet i den mån de lämnar eller förmedlar krediter till konsumenter och ansöker om tillstånd enligt den nya lagen. Finansinspektionen bedömer att 80–100 fysiska och juridiska personer ägnar sig åt sådan finansiell verksamhet som kommer att bli tillståndspliktig i och med den nya lagen, och efter ansökan omfattas av de föreslagna föreskrifterna. Utöver de fysiska och juridiska personer som är registrerade i Finansinspektionens register kommer uppskattningsvis ytterligare ett tiotal företag som i dag driver verksamhet med viss kreditgivning till konsumenter träffas av tillståndsplikten trots att företagen inte är anmälningspliktiga eftersom företagen exempelvis inte driver verksamheten huvudsakligen.

Finansinspektionen förväntar sig inte att samtliga av de företag som i dag driver sådan verksamhet som avses bli tillståndspliktig kommer att ansöka om tillstånd från Finansinspektionen. De direkta kostnaderna i form av ansökningsavgift och årlig tillsynsavgift kan innebära att det för många aktörer kommer att saknas tillräckliga ekonomiska incitament att driva verksamheten vidare. Att särskilt notera är att endast aktieföretag och ekonomiska föreningar kan få tillstånd enligt den nya lagen medan även fysiska personer i dag kan driva anmälningspliktig verksamhet enligt AnmL. Enligt Finansinspektionens förslag till ändring i förordningen (2001:911) om avgifter för prövning av ärenden hos Finansinspektionen, FI Dnr 13-9072, anges kostnaden för ansökan uppgå till 50 000 kronor. Enligt förslag till ändring i förordningen (2007:1135) om årliga avgifter för finansiering av Finansinspektionens verksamhet föreslås en årlig tillsynsavgift på 30 000 kronor. Utöver de ökade direkta kostnaderna förväntas de krav som ställs på företagen i och med den nya lagen och föreskrifterna innebära att vissa företag inte förmår att uppfylla kraven. Finansinspektionen förväntar sig att det kommer att vara 30–50 företag som inledningsvis ansöker om tillstånd enligt den nya lagen.

4.1.2 Konsekvenser vid ansökningstillfället

Företag som driver verksamhet som kräver tillstånd enligt den nya lagen har inte tidigare stått under Finansinspektionens tillsyn. Dessa företag kommer att behöva upprätta en ansökan och komma in med den till Finansinspektionen. Finansinspektionen kommer att tillhandahålla blanketter och formulär för ansökan samt för ägar- och ledningsprövning för att underlätta för företagen. Företagen ska även bifoga en verksamhetsplan till ansökan som beskriver verksamheten med kreditgivning till konsumenter. Företagen ska även bifoga sina interna regler för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och i verksamhetsplanen redogöra för hur de i sin verksamhet uppfyller sundhetskraven.

Det är svårt att beräkna hur lång tid ett företag behöver avsätta för att ta fram en fullständig ansökan. Ansökningarna kommer variera mellan företagen eftersom verksamheternas affärs- och driftförhållanden kan skilja sig väsentligt åt i komplexitet. En grov uppskattning är dock att det krävs cirka 100–200 arbetstimmar för att ta fram, införa och dokumentera företagets instruktioner, rutiner och system. Det kan inte uteslutas att företagen kommer att behöva anlita

en extern part för att ta fram nödvändig dokumentation, men även för att utforma verksamheten efter de nya krav som ställs på den tidigare oreglerade verksamheten. Timkostnaden för en extern part beräknar Finansinspektionen vara väsentligt högre än den schablon om 1 300 kronor per timme för en anställd i företaget. Uppskattningsvis innebär en ansökan en kostnad på omkring 200 000–400 000 kronor beroende på behovet av att anlita en extern part.

Företag som idag driver verksamheten som finansiellt institut omfattas redan av reglerna om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. En ansökningsprocess förväntas således inte medföra ytterligare bördor för företagen med anledning av krav som ställs i dessa regler.

Finansinspektionen bedömer utifrån erfarenheter av andra fall där verksamheter efter att ha varit oreglerade omfattas av tillståndskrav att en viss del av de som kommer in med en ansökan inte kommer att nå upp till de ställda kraven och därmed kommer att få avslag på sin ansökan. Som jämförelse kan nämnas att när lagen om betaltjänster och tillhörande föreskrifter infördes den 1 augusti 2010, krävdes tillstånd för verksamheter som tidigare endast varit anmälningspliktiga. Av de 100 första ansökningarna som inkom till Finansinspektionen blev endast 23 godkända.

Kraven som ställs på verksamheten i föreskrifterna är förenade med kostnader för företagen, men innebär i vissa fall även förlorade intäkter för de som använder förlängningsavgifter. Vid uppskattningar av kostnader har Finansinspektionen använt Tillväxtverkets uppgifter om kostnader för finansiella företag. I den mån uppgifter saknas har Finansinspektionen i stället jämfört med likvärdiga finansiella företag.

4.1.2.1 Interna regler för kreditgivning

Tidsåtgången för att fastställa interna regler för kreditgivning beror bland annat på hur etablerade rutiner och instruktioner företaget har innan kravet på tillstånd införs. Finansinspektionen beräknar att det för ett nybildat företag tar cirka 50 arbetstimmar för att upprätta interna regler för kreditgivning vilket uppskattningsvis motsvarar en kostnad på 60 000–70 000 kronor. För företag som redan har etablerade och fastställda rutiner beräknas kostnaden för att justera dem efter de nya kraven att bli försumbar.

4.1.2.2 Rutin för kreditprövning och krav på dokumentation

Eftersom företag som lämnar krediter omfattas av konsumentkreditlagen måste företagen som kommer att stå under Finansinspektionen tillsyn redan i dag utföra en kreditprövning. Företagen måste vidare dokumentera kreditavtalet enligt samma lag. Mot den bakgrunden beräknas föreskrifterna i de delarna endast innebära försumbara kostnader.

4.1.2.3 *Skyldighet att följa upp lämnade krediter*

Skyldigheten att följa upp de lämnade krediterna kommer att innebära kostnader för företagen. Eftersom regeln även betyder att företagen får en bättre insikt och kontroll över såväl enskilda krediter som det totala kreditengagemanget kan företaget dock även komma att minska sina förluster genom att exempelvis justera de interna reglerna för kreditgivning. På längre sikt beräknas därför kravet medföra ökade intäkter för företagen. Initialt kan dock upprättande av bevakningssystem och rutiner innebära en uppskattad kostnad på 50 000 kronor för nystartande företag. För redan etablerade företag beräknas kostnaden vara försumbar, eftersom de ofta redan har bevakningssystem och de därmed endast borde behöva göra justeringar för att uppfylla de nya kraven.

4.1.2.4 *Rutiner för indrivning och avbetalningsplan*

Eftersom företagen själva får bestämma innehållet i den avbetalningsplan som de enligt de nya reglerna är skyldiga att erbjuda, bedömer Finansinspektionen att detta inte kommer att innebära några stora kostnader. Det kan också noteras att erbjudande av en rimlig avbetalningsplan kan minska kreditförlusterna för företagen vilket på sikt bör innebära en effektivare rörelse, samtidigt som bestämmelsen bidrar till målet om att minska överskuldssättning hos konsumenter. Kostnaden för att dokumentera och ta fram rutiner för att hantera förfallna krediter bedömer Finansinspektionen som försumbar för företagen.

4.1.2.5 *Förbud mot avgifter vid förlängning*

Genom att företagen med de nya föreskrifterna inte får ta ut en avgift vid förlängning av krediter, samt inte heller lämna en ny kredit innan den förfallna krediten är återbetalad, försvinner en intäktskälla. Avsikten med bestämmelsen är bland annat att hindra företag från att ha en affärsmodell som går ut på att få intäkter från sådana avgifter. Företag med en sådan modell har vanligtvis låga eller inga räntor och avgifter eftersom lönsamheten beräknas komma från förlängningsavgifter. Med ett förbud bedömer Finansinspektionen att företag som använder sig av sådana modeller kommer att behöva omvärdera sin prissättningsmodell. Omvärderingen beräknas inte vara förenad med någon administrativ kostnad av betydelse. Däremot bedöms konkurrensen för företagen öka när det gäller avgifter och räntor för krediten eftersom en intäktskälla försvinner.

4.1.2.6 *Förbud mot vissa rörliga ersättningar*

Av de företag som Finansinspektionen räknar med kommer att omfattas av föreskrifterna bedömer Finansinspektionen att det är vanligt med ersättningar som är rörliga i förhållande till antalet lämnade krediter eller till volymen på krediterna. Eftersom föreskrifterna innebär omfattande administrativa krav, samt innebär ansökningsavgifter och tillsynsavgifter för företagen bedömer Finansinspektionen att majoriteten av företagen kommer att vara förhållandevis stora aktörer. Finansinspektionen uppskattar att det i företag med ett större antal kredithandläggare är mer vanligt att rörlig ersättning förekommer.

I och med förbudet bedömer Finansinspektionen att ett tjugotal av företagen måste ändra sin rörliga ersättning till anställda och styrelsen. Det initiala administrativa arbetet för detta beräknas uppgå till 10 arbetstimmar beroende på antalet anställda i företaget med en sådan typ av ersättning som förbudet innefattar. Det motsvarar en uppskattad kostnad på ca 10 000 kronor.

4.1.2.7 *Syftet med lämnade krediter*

Bestämmelsen om att verksamheten ska drivas med syfte att behålla krediten under hela löptiden bedömer Finansinspektionen endast kommer att medföra konsekvenser för företag som har som affärsmodell att överlåta fordringar med anledning av lämnade krediter. För sådana företag innebär förslaget att det inte kan driva sin verksamhet vidare om det inte skaffar ett annat tillstånd som exempelvis kreditmarknadsbolag, bank eller betalningsinstitut. Avsaknaden av sådana företag bedöms därmed innebära att konkurrensen minskar något eftersom de kvarvarande företagen inte längre behöver konkurrera med företag som inte står den finansiella risken för en lämnad kredit under kreditens löptid.

4.1.2.8 *Revision*

Finansinspektionen förväntar sig inte att de företag som söker och får tillstånd för verksamhet med konsumentkrediter kommer att omfattas av de undantagsregler från revisorsplikt som gäller för aktiebolag. Det kan emellertid inte uteslutas att sådana företag kan beviljas tillstånd. För dessa företag kommer föreskrifterna innebära en administrativ kostnad som kan uppskattas till mellan 10 000–30 000 kronor årligen beroende på revisionsuppdragets omfattning.

4.1.2.9 *Klagomålshantering*

Ett företags arbete med att ta fram, dokumentera och införa rutiner för att hantera klagomål från kunder beräknar Finansinspektionen kommer att kräva en tidsåtgång på 20–40 arbetstimmar och innebära en kostnad på uppskattningsvis 30 000 kronor. System för att bevara uppgifterna för sådana klagomål beräknas innebära försumbara kostnader för företagen.

Kravet att på ett snabbt och rimligt sätt hantera klagomål för kunderna kan innebära kostnader av varierande storlek, beroende på antalet klagomål som företaget får in och därmed måste hantera. Finansinspektionen bedömer att antalet klagomål kommer variera främst beroende på företagets villkor och informationsgivning. Antalet klagomål förväntas dock sjunka allt eftersom företagen hanterar klagomålen och kan justera sin informationsgivning eller avtalsvillkor.

4.1.3 *Konsekvenser för företagen under tillsyn*

Finansinspektionen bedömer att av de 30–50 företag som förväntas söka tillstånd kommer majoriteten att godkännas och därmed stå under Finansinspektionens tillsyn och tillämpa de föreslagna föreskrifterna. Antalet baseras på att

den verksamhet som nu kommer att kräva tillstånd är av något mindre komplicerad natur än betaltjänstverksamhet varför mindre andel avslag förväntas.

Eftersom företagen tidigare inte omfattats av näringsrättsliga krav innebär de nya föreskrifterna en väsentlig förändring för företagen. Det kan nämnas att, eftersom kraven innebär att det kommer saknas ekonomiska incitament för en del av de i dag aktiva företagen att driva verksamheten vidare och det även beräknas att en andel företag inte förmår uppfylla kraven, kommer antalet aktörer på marknaden att minska och konkurrensen kan potentiellt minska till följd av detta. Det beräknas medföra en viss ökning av kunder till företagen och därmed även ökade intäkter för företagen.

De föreslagna föreskrifterna innehåller krav på rapportering av uppgifter till Finansinspektionen kvartalsvis. I Tillväxtverkets databas för myndighetsrapportering uppgår kostnaden för ”mindre banker” till 30 000 kronor. Mot bakgrund av att de företag som omfattas av de nu föreslagna föreskrifterna har uppgifter av betydligt mindre komplicerad natur att rapportera uppskattas kostnaden till 10 000 kronor.

4.2 Konsekvenser för samhället och konsumenterna

De föreslagna föreskrifterna reglerar företag som riktar sig mot konsumenterna. Som nämnt ovan är huvudsyftet med den nya lagen, och även föreskrifterna att motverka överskuldssättning hos konsumenterna. Det finns redan i dag krav i konsumentkreditlagen på att neka krediter där kreditgivaren inte har skäl att anta att återbetalningsförmåga finns. Genom att i de nya föreskrifterna bland annat ställa krav på sunda rutiner för kreditprövning, uppföljning, samt förbud mot avgifter för förlängning och vissa provisionsbaserade ersättningar får företagen bättre förutsättningar för att neka krediter till konsumenterna som inte har tillräckligt styrkt återbetalningsförmåga. Vidare försvinner incitament för företagen att lämna sådana krediter eftersom förbud mot avgifter vid förlängning föreskrivs samt krav på att fordran behålls under hela löptiden. Med kravet på en sund rörelse följer alltså en försiktigare kreditgivning till konsumenterna där återbetalningsförmågan kan ifrågasättas. En såväl avsedd som förväntad konsekvens för konsumenterna och samhället är därför att färre krediter kommer lämnas, dock inte för samhället i någon större omfattning.

Att det blir svårare för konsumenterna att få krediter kan innebära att en konsument i ett tidigare skede kan få betalningssvårigheter om konsumenten avsett att använda krediterna till att betala skulder, räkningar eller andra fordringar som tidigt lämnas för indrivning av borgenären. Överskuldssatta konsumenterna som endast kortsiktigt klarar sina förpliktelser gentemot andra borgenärer med hjälp av krediter avses inte beviljas eftersom de driver konsumenten djupare i skuld. Förslaget innebär att ovan nämnda konsumenterna med solvensproblem tidigare hamnar hos kronofogdemyndigheten, men med en mindre skuld än om kredit lämnats. Förslaget bedöms därför initialt och på sikt minska överskuldssättningen hos konsumenterna.

Som nämnts ovan bedömer Finansinspektionen att inte alla företag som i dag ägnar sig åt sådan verksamhet som regleras av de nya föreskrifterna kommer att kunna uppfylla kraven och därmed inte kommer att beviljas tillstånd. De konsumenter som är kunder till sådana företag kommer därför behöva byta företag och bli kund hos ett företag som har tillstånd. Det innebär att konsumenterna kommer att behöva svara på frågor och lämna uppgifter med anledning av företagets skyldigheter enligt lagen om penningtvätt och finansiering av terrorism. Det kan även innebära en olägenhet för konsumenten att behöva byta kreditgivare, särskilt om den inte kan få samma fördelaktiga villkor för krediten hos de andra företagen. Detta kan särskilt vara fallet om konsumenten tjänat in bonuspoäng eller andra typer av rabatter eftersom den varit kund under lång tid hos ett företag som inte förmår att uppfylla kraven i de nya föreskrifterna.

Såväl den föreslagna lagen som föreskrifterna syftar till att skydda konsumenter varför det är en fördel för dem att företagen åläggs skyldigheter och krav. Konsumenter som vänder sig till företag som omfattas av de nya föreskrifterna bedöms få en starkare position och utsättas för en betydligt mindre risk att hamna i överskuldsättning. Risken är dock att de kostnader som de nya skyldigheterna och kraven på företagen medför i viss mån kommer vältras över på kunderna. Kreditkostnaden kan alltså förväntas öka något hos företag som inte redan har infört de åtgärder och system som föreslås i föreskrifterna. Dessa kostnader förväntas dock inte innebära en ökad överskuldsättning hos konsumenter eftersom företagen i kreditprövningen måste pröva konsumentens återbetalningsförmåga innan de kan bevilja krediten.

Förslaget kommer förhoppningsvis att innebära att konsumenter som vänder sig till företag som omfattas av föreskrifterna hanteras och bemöts på ett sätt som är mer sunt. Föreskrifterna innebär även att konsumenterna kan finna trygghet i att Finansinspektionen har tillsyn över att företagen driver verksamheten på ett sunt sätt. Eftersom överskuldssättningen hos konsumenter på grund av krediter från företagen som omfattas av föreskrifterna förväntas minska innebär det även en minskad börda för Kronofogdemyndigheten genom att ansökningar om betalningsförelägganden minskar.

4.3 Konsekvenser för Finansinspektionen

Den initiala konsekvensen för Finansinspektionen är en ökad arbetsbelastning i samband med prövningen av de ansökningar som kommer in på grund av de nya föreskrifterna. En ansökan beräknas innebära ca 50 arbetstimmar för Finansinspektionen. Efter att företagen beviljats tillstånd tillkommer en ökad arbetsbelastning genom tillsynsarbetet och hanteringen av de uppgifter som rapporteras kvartalsvis. Finansinspektionen beräknar att arbetstiden för att förbereda systemen och i övrigt möjliggöra rapportering av uppgifter för företagen uppgår till två arbetstimmar per företag.